

**ЮУЛИ НИЕМИ**

---

**НЕ ВЪРВИ САМ ПО ПЪТЯ**



Култура

*This project has been funded with support from the  
European Commission.*

*This publication [communication] reflects the views only  
of the author, and the Commission cannot be held  
responsible for any use which may be made  
of the information contained therein.*

*Този проект е финансиран с подкрепата на  
Европейската комисия.*

*Тази публикация [съобщение] отразява само личните  
виждания на нейния автор и от Комисията не може  
да бъде търсена отговорност за използването  
на съдържащата се в нея информация.*

Юули Ниеми

# НЕ ВЪРВИ САМ ПО ПЪТЯ

Превел от финландски:  
Максим Стоев

„EMAC“



*Книгата е издадена с финансовата помощ  
за превод от организацията  
Finnish Literature Exchange.*

*Juuli Niemi*

**ET KÄVELE YKSIN**

© Juuli Niemi, 2016

First published by Werner Soderstrom Ltd in 2016

Published by arrangement with Bonnier Rights, Helsinki

---

*Юули Ниemi*

**НЕ ВЪРВИ САМ ПО ПЪТЯ**

Превод: *Максим Стоев*

Адаптация на корицата: *Златина Гочева*

© ИК „ЕМАС“

---

**Всички права запазени!**

На Има



## *Този радостен мост*

*Съществуват истории с много отправни точки. Те са изключително трудни за разказване, защото избраното начало обрича останалите на забравя и ги кара да замълчат. Но на разсъмване те започват да говорят, без да питат, обещават и са ярки като сън. Кой си ти и кой ти дава право да решаваши чий разказ е верният? Кой си ти и кой ти дава право да обречеш версиите на двамата на забвение? Двамата, които са още почти деца, за които детството не е безопасно време.*

*Искаш ли да си поиграем? Дори под заплахата на разсъмване, в сумрака на изпълнената със сенки спалня, креватът да се разпадне под тежестта на мислите ми. Да се престорим за малко на възрастни и много сериозни. Да се престорим, че разказвам тази история само и единствено на теб, читателю, и всеки път когато започна да се страхувам и поискам да спра, ти ще настояваш да продължа. Ще разкажа възможно най-безпристрастно за всички мои съмнения и ти ще прочетеш за нещата, които са ми направили най-силно впечатление.*

*Ще ми правиш компания, нали, момче, защото ме е страх. Ще кажа направо – не мога без тебе. Хвани ръката ми, когато тръгна, и не ме оставяй да се изгубя, както се е случвало безброй пъти. Не ме оставяй да вървя по този път сама. Много те моля. Умолявам*

*те да ме обичаш, въпреки че ще те поведе по друм, осеян с камъни, които може да те одраскат до кръв. Зима е и стъпалата ни са студени. Ела с мен да вървим към пролетта. Защото тази история ще продължи много кратко – само една красива зима. Ако, обаче, си на петнайсет години, знаеш, че зимата може и да е много дълга. Ако сбъркаш пътя, завинаги ще си останеш на петнайсет. И тогава това ще е най-дългата зима в живота ти.*

## ПЪРВИЯТ

В навечерието на Деня на бащата<sup>1</sup> вали толкова гъст сняг, че, поемайки гъх, хората го вдишват изненадани и започват да кашлят. Човек можеше да си помисли, че зимата е настъпила отгавна, че е времето на грипa, че има някакво изменение на климата и преди всичко, че историята ще е много по-дълга, отколкото се предполагаше в началото. За момент може да си въобрази, че чува в главата си едновременно множество гласове – на есента, на зимата и на бъдещата пролет. *Хълтнала съм яко – проплака някой.* Ти ли степенеш, Ага?

Но скоро, естествено, снегът ще се стопи. Тя се откроява върху фона на ноемврийския пейзаж такава, каквато е – едва петнайсетгодишна и с още не съвсем оформени черти. Историята едва започва. Сега започва.

Най-първото начало е онова, в което Ага живее на втория етаж на синя гървена къща и през есенните вечери пие чай ройбос, докато майка ѝ се черпи с червено вино. Разговорите започват, когато майка ѝ изпие чаша или две. А това мама прави все по-често. Ага е обута с изплетените от съпругата на вуйчо ѝ вълнени чорапи и външно изглежда спокойна. Всъщност нещо става с момичето и усещането я завладява вся-

---

<sup>1</sup> Празнува се през втората неделя на ноември. – Бел. прев.

ка вечер. „Пеперуги в стомаха“ е слаб израз за случващото се с нея. Чувството просто разкъсва вътрешностите ѝ. Жестоко.

Но има и още едно начало, винаги има най-малко още едно начало. В края на седмицата с Деня на бащата някой си Егзон, тръгвайки на училище, чува зад гърба си провлечените по балатума стъпки на майка си. Той знае какво ще му каже, по-скоро ще прошепне. *Не отивай сам. По-добре с някой приятел.* Страхът на майка му е като кратка въздишка, за секунда се отдалечава, но скоро отново се завръща. Момчето усеща, че чувството го помита като лавина. „Хлътвам яко“, сякаш прошепва тихо някакъв негов вътрешен глас. Испитва желание нежно да докосне майка си по бузата. Агресия, вина, опустошителна любов. Целият комплект в познатите рамка и ред. Егзон би трябвало вече да разбира тези неща.

Но Ада по никакъв начин не би могла да знае всичко това.

Първият гъх, мястото на раждане, самото раждане, големият взрив, Божията глан, появата на Аллах! Преминаваме през всичко това и ето ни в последния час в петък в една класна стая, където върху един чин са награскани вулва и знакът на мира. До свободата остава мъчителен четвърт час, цари непринудена атмосфера. *I take you to the candyshop*<sup>1</sup> припява Али. *I let you lick my lollipop*<sup>2</sup> продължава Нико. *Амин* завършва

---

<sup>1</sup> Ще те заведа до магазина за бонбони. – Бел. прев.

<sup>2</sup> Ще ти дам да ближеш близалката ми. – Бел. прев.

безразлично Сиури. Тази молитва е истинска, поне това Ада знае.

Сега е онова време на есента, когато дори в най-южните части на Финландия е светло докъм три часа, а дъждовете и ветровете са в изобилие. Петък е, през втората седмица на ноември, няма и намек за сняг, нито пък за нещо друго красиво или изненадващо. Класната стая е пълна с ученици и те са нетърпеливи. *Нямам търпение* граска Ясмин върху чина и рисува сърце.

Това се случва през един от онези дни, в които младата учителка е уморена да преподава родна реч на ученици, на които финландският не е майчин език. Тя е уморена да бъде учителка и да повтаря: я сега потихо, слушайте ме, остави този лист, Нико, или: вие ученици ли сте, или нещо друго? Гримът от миглите ѝ се е посипал по скулите ѝ и тя сякаш чувства първите симптоми на грипа. След работа ще хване влака, родителите ѝ ще я посрещнат на гарата, баща ѝ ще е затоплил сауната.

Тези мисли я разсейват и изтощената млада даскалица забравя, че пред нея не са малки дечица, че не са вече в отделенията и че по стените на стаята не са нарисувани калинки.

Петнайсетина минути преди края на часа вече ѝ се иска да е малко момиченце и баща ѝ да я отведе скоро вкъщи. Мисълта за него я подсеца и тя казва:

– Хей, хайде да напишем поздравителни картички по случай Деня на бащата – и се усмихва измъчено.

Изминават три секунди. Ада го знае със сигурност, защото смята секундите наум, усеща сърцето си да

бие беззвучно и да отброява всяка една като часовник с кукувичка. Куку, куку, куку и тогава това се случу.

Егзон скача от мястото си, столът му отхвърча назад и удря през пръстите Еми, защото е протегнала ръце върху чина. Тя извиква „ох“, учителката извиква какво става, в същото време Егзон закача с раницата си бюрото на учителката, тичайки към вратата на класната стая. Какво става, извиква отново учителката, изумена и притеснена. Но Егзон е вече в коридора и съучениците му чуват единствено виковете му. МАМКА МУ ДА ЕБА екват коридорите на горния и долния етаж. Мамкаааа мууууу.

Случилото се не е нищо кой знае какво. Не че беше съвсем типично за поведението на Егзон, но учителката знае, че няма да може лесно да контактува с родителите му, въпреки че ще се опита да говори възможно най-я-с-н-о. Дано поне има по-голяма сестра, иначе ще трябва да ползва услугите на преводач. Е да де, ама кой ще плаща за преводач? И усеща как болката обхваща и слепочията ѝ. Дали има в чантата си нещо обезболяващо?

След това се случва нещо относително необикновено. Ада спокойно става от мястото си, с треперещи ръце мята раницата на рамото си и излиза от стаята толкова тихичко, че учителката едва я забелязва. „С това ще се занимая по-късно“, мисли си тя. Не беше характерно за Ада. И защо се случва всичко това? До края на часа остават само девет минути.

Ада слеза по стълбите и вижда Егзон застанал пред външната врата да се взира към пустия училищен двор. Носи очила и миглите му почти докосват стъклата

им. Момичето се чуди как така досега не е забелязала колко дълги мигли има той. Буквално като криле на Траурница<sup>1</sup>.

Никога не бяха разговаряли. Често посещаваха едни и същи часове, но винаги сядаха далеч един от друг. Момичето се колебае една секунда. Момчето усеща, че тя го гледа, и се обръща към нея. Тя преглъща. После тръгва към него, позабавя крачка, за да изглежда уверена, и казва мимоходом:

– И аз съм без баща.

След това блъсва вратата силно, изскача на двора и побягва с всичка сила.

---

<sup>1</sup> Вуг пеперуга. – Бел. прев.



ΑΔΑ



# 1.

„В действителност никой не ме познава“, мислеше си Ага, стоейки върху надлеза в Деня на бащата. В тази мисъл имаше нещо утешително. Колите се носеха под моста приглушено заради падащия сняг. Главата на момичето бе покрита с качулка, ръцете – с мокри вълнени ръкавици. Облегна се на парапета и се загледа в светлините на автомобилите, представяйки си как хората в тях, като я видят горе, се чудят какво прави там.

„Аз съм момиче върху мост“, помисли си тя.

Беше само на петнайсет и без никакъв житейски опит. Още не бе разпиляла живота си.

Ако не се смята един момент. Стана само преди два дни, ала сякаш оттогава бе минала цяла вечност, като че ли се беше случило в друг живот, на друго момиче и на друг мост. Но можеше ли един изживян миг да се счита за опит?

Както и да е. Тогава тя пропиля своя кратък миг. Сега в този мост нямаше нищо символично или забележително. Той съединяваше по въздуха две автобусни спирки, но никой от двете посоки не водеше към нещо интересно. Не и за момиче като нея.

„На петнайсет години би трябвало да можеш да лъжеш“, помисли си тя.

Мисълта ѝ се стори оригинална и си обеща по-късно да я запише в дневника с черни корици, подарък от майка ѝ за петнайсетия ѝ рожден ден.

Мама. Сигурно скоро ще започне да се тревожи, ако не се прибере навреме. Престана да гледа колите и отместа поглед към дома, в който живееше. Беше стара гървена къща, сякаш паднала от небето сред ниските, белезникави, многоетажни тухлени сгради, построени преди двайсетина години. Нейният вид винаги я успокояваше, когато се вълнуваше или изпадала в непонятна, безумна тревожност. Но сега не искаше да мисли за познатите овехтели, боядисани в синьо, напукани от времето гъски на външната облицовка на къщата. Нямаше желание да мине между ниските храсти с цариградско грозде и стената и да подмине килналата се под тежестта на снега сушилна за пране. Не искаше да вижда Салме на осветения прозорец на първия етаж, нито мама, която рисуваше в мансардата. Не желаеше утешението от нещата, с които бе свикнала. Най-лошото сега беше успокоението. То щеше да я отведе към познатото и безопасното, далеч от това, което сега я привличаше, което всяка вечер караше гъхът ѝ да замира и я правеше разсеяна денем.

Отвори много отдавна боядисаната в червено външна врата със закрепен на нея коледен венец. До нея стоеше препълнена с фасове консервна кутия, която по неизвестна причина Салме винаги забравяше да изпразни. Ада често я изхвърляше в стоящия на двора контейнер за боклук или я заменяше с нова кутия от маслини. Понякога Салме я виждаше какво прави, намигаше ѝ и казваше: „Защо не изхвърлиш и боклука на

комшиите?“. Мама считаше, че хазяйката им е едновременно най-стиснатият и най-щедрият човек, когото познава. Скръндзата Салме се стискаше да боядиса къщата, роптаеше срещу високите такси за смет и вода. Щедрата Салме позволяваше на бедната художничка да живее почти безплатно с гъщеря си в къщата. „Парите са всичко друго, но не и логика“, въздишаше майка ѝ, докато переше износените чаршафи на Салме, която получаваше повече подаръци от мама за Коледа, отколкото Ада. Когато беше малка, това я гразнеше, но никога не каза и дума, защото мама щеше да се натъжи. Щеше да си налее чаша вино и да звънне на приятелките си с въпроса: глезя ли единственото си дете? Тя не желаше да бъде от онези самотни майки, които отглеждат децата си с чужда помощ. Не искаше да се казва *нашата Ада*. Имаше само мама и Ада. Ада на мама.

Откъде девойката знаеше, че мама мисли така ли? Защото я познаваше по-добре от всеки друг. Мама нямаше скрит от гъщеря си живот, макар да не го осъзнаваше. С чаша вино в ръка тя казваше на приятелките си: аз не съм приятелка на гъщеря си, аз съм ѝ майка. А докато тя споделяше с тях размисленията си, гъщерята слушаше. И продължаваше да слуша и след като приятелките вече говореха със своите семейства, съпрузи и деца. Мама беше блестящ оратор, а Ада внимателен слушател. Едно плюс едно е равно на две.

Момичето виждаше, че майка ѝ е ослепителна жена. Звънтяха не само гривните ѝ, всичко в нея искреше – смехът, устните, идеите и енергията. На Ада ѝ се струваше, че голяма част от децата не виждат

ясно какво представляват родителите им. Те казваха, „мама е мама“, независимо дали тя е касиерка, или прочута певица. „Майка ти е наистина необикновена“, беше ѝ казала предишния ден Сани – най-добрата ѝ приятелка, когато тайно пийваха глинтвейн на покритата със сняг тераса у тях. Ага виждаше през замъгленото стъкло майката на Сани, която се мъчеше в кухнята с някаква рецепта с кози кашкавал и бамати. Беше закръглена и светла също като гъщеря си и скоро щеше да им извика да се приберат вътре, за да не настинат. Ага бе видяла и собствената си майка, която седеше на бара и обясняваше нещо на приятелката си, размахвайки ръцете с гривните. Беше със сивата вълнена туника на гъщеря си и с поставените от козметичката изкуствени мигли. „Майка ти е млада“, бе добавила Сани. Всъщност догодина щеше да навърши четирийсет. В действителност тя беше само пет години по-млада от майката на Сани, но в сравнение с нея изглеждаше като момиче. Ага бе видяла сериозната физиономия на Сани, която бе вторачила сините си като забравки очи в майка ѝ. Бузите ѝ бяха поруменели и подареният ѝ от Ага за рождения ден розов гланц за устни почти се беше изтрил. Внезапно осъзна, че Сани не си е променяла прическата от първи клас насам. Преди първия учебен ден те заедно бяха посетили фризьорския салон на първия етаж на търговския дом и Пирьо ги беше подстригала късо, с бретон отпред. Скоро Ага бе зализала настрани бретона и оставила косата отново да израсте. А Сани носеше същата прическа вече осем години.

Ага бе отметнала бретона от очите ѝ. „Защо не